

Εισαγωγή στην Φιλοσοφία και την Φιλοσοφία του Αθλητισμού

Τα σπορ ως κοινωνικές πρακτικές

Οι διαφάνειες έχουν στηριχθεί στο :

Reid, H. L. (2012). *Introduction to the Philosophy of Sport*. New York: Rowan Publishers

Τα Σπορ ως κοινωνικές πρακτικές

Είστε θεατές στους επόμενους Ολυμπιακούς Αγώνες και κάθεστε στο στάδιο και περιμένετε να εισέλθει ο νικητής του μαραθωνίου δρόμου.

Ξαφνικά ακούγονται από τα μεγάφωνα του σταδίου ότι εισέρχεται ο προπορευόμενος αθλητής.

Του απομένουν τετρακόσια μέτρα για να τερματίσει.

Ξαφνικά όλοι συνειδητοποιούν ότι ενδέχεται να σπάει στο ρεκόρ των δύο ωρών.

Όλοι όρθιοι τον χειροκροτούν και τον παροτρύνουν να τρέξει όσο πιο γρήγορα μπορεί.

Τα σπορ ως κοινωνικές πρακτικές

Τι έχει συμβεί;

Οι θεατές δεν είναι αθλητές για να παθιαστούν. Δεν γνωρίζουν ποιος είναι ο αθλητής και ούτε από που προέρχεται. Παρόλα αυτά είναι συγκλονισμένοι και τον βοηθούν όσο μπορούν.

Τι μας αποκαλύπτει αυτό το παράδειγμα για τον αθλητισμό και τα σπορ;

Τι νομίζετε;

Τα Σπορ ως κοινωνικές πρακτικές

Μήπως τελικά τα σπορ είναι:

A) μια κοινωνική πρακτική

B) μέσα από την οποία βιώνουμε ένα εσωτερικό αγαθό αυτής της πρακτικής

Αν έτσι είναι τα πράγματα τότε ποια είναι τα βιώματα και ποιο το εσωτερικό αγαθό;

Τα Σπορ ως κοινωνικές πρακτικές

Για να απαντήσουμε στο ερώτημα αυτό θα συζητήσουμε την θεωρία των σπορ ως κοινωνικές πρακτικές

Από τα προηγούμενα μαθήματα είδαμε τον περιορισμό του φορμαλισμού και την συζήτηση περί του αν είναι τα σπορ οι τήρηση των κανόνων τους

Σε κάθε περίπτωση τα σπορ στηρίζονται σε κανόνες και για να υπάρχουν κανόνες πρέπει κάποιιοι να τους αποδέχονται

Τα Σπορ ως κοινωνικές πρακτικές

Με άλλα λόγια η τήρηση κάποιων κανόνων στα σπορ προϋποθέτει την ύπαρξη μιας ομάδας ανθρώπων που τους αποδέχονται

Πως όμως έχει προκύψει αυτή η αποδοχή των κανόνων;

Τα Σπορ ως κοινωνικό συμβόλαιο

Κάποιοι πρεσβεύουν ότι τα σπορ είναι ένα είδος κοινωνικού συμβολαίου.

Ως κοινωνικό συμβόλαιο ο φιλόσοφος τους 17^{ου} αιώνα Τόμας Χομπς περιέγραψε την οικειοθελή παραίτηση των ορθολογικά συμφεροντολογικά δρώντων ανθρώπων από ένα μέρος της ελευθερίας τους και την υποταγή τους σε νόμους για το γενικότερο καλό της ειρήνης και της αρμονίας

Ας δούμε λίγο πιο αναλυτικά το ορισμό του Χομπς

Τα Σπορ ως κοινωνικό συμβόλαιο

Στην σύγχρονη εποχή στη θεωρία του κοινωνικού συμβολαίου ο John Rawls έχει εισάγει τις έννοιες της ισότητας και ακριβοδικίας (fairness) που εύκολα μπορούν να εφαρμοστούν στα σπορ

Τα Σπορ ως ειδική κοινωνική σχέση

Μια άλλη εκδοχή του πως προέκυψε αναφορικά με την αποδοχή της τήρησης των κανόνων είναι αυτή της ειδικής κοινωνικής σχέσης.

Ο Robert Simon πρεσβεύει ότι η τήρηση των κανόνων επιτρέπει τον αθλητικό ανταγωνισμό ως αμοιβαία αναζήτηση της αριστείας μέσω της πρόκλησης

Η θεωρία του MacIntyre

Ο MacIntyre στο βιβλίο του με τίτλο "After Virtue/Μετά την Αρετή", ασκεί κριτική στην αποτυχία της σύγχρονης ηθικής θεωρίας να επιτύχει μια ορθολογική υπεράσπιση της ηθικής και προτείνει ως λύση μια επικαιροποιημένη εκδοχή της αριστοτελικής ηθικής της αρετής που βασίζεται σε αυτό που αποκαλεί "κοινωνικές πρακτικές"

Στο βιβλίο αυτό πολλές φορές γίνεται αναφορά στα παιχνίδια και τα σπορ ως παραδείγματα κοινωνικών πρακτικών

Η θεωρία του MacIntyre

Ο MacIntyre τις κοινωνικές πρακτικές ως:

κάθε συνεκτική και σύνθετη μορφή κοινωνικά καθιερωμένης συνεργατικής ανθρώπινης δραστηριότητα μέσω της οποίας τα εσωτερικά αγαθά της δραστηριότητας πραγματώνονται κατά τη διάρκεια της προσπάθειας επίτευξης των προτύπων αριστείας που είναι προσφυή και εν μέρει καθοριστικά αυτής της δραστηριότητας, με αποτέλεσμα οι ανθρώπινες δυνάμεις για την επίτευξη της αριστείας, και οι ανθρώπινες και τα αγαθά που συνεπάγεται, να διευρύνονταντιλήψεις για τους σκοπούς αι συστηματικά (σελ, 175)

Η θεωρία του MacIntyre

Ο MacIntyre στην θεωρία του διακρίνει τα ενδογενή από τα εξωγενή αγαθά και τους θεσμούς από τις πρακτικές

Ας ξεκινήσουμε από την πρώτη διάκριση!

Ενδογενή και εξωγενή αγαθά

Εξωγενές αγαθό

- Τα χρήματα
- Το κύρος
- Η κοινωνική θέση

Ενδογενές αγαθό

- Η χαρά της συμμετοχής
- Η απόλαυση της νίκης
- Η αγαλλίαση της θέασης ενός συγκλονιστικού θεάματος

Ενδογενή αγαθά

Για τον MacIntyre πιο σημαντικά είναι τα ενδογενή αγαθά. Είναι συγκεκριμένα για κάθε πρακτική, δηλαδή είναι κατανοητά μόνο μέσα στους όρους ενός συγκεκριμένου είδους πρακτικής, και αναγνωρίσιμα μόνο από εκείνους που είναι εξοικειωμένοι με αυτή την πρακτική- την ιδιαίτερη ιστορία και τις προκλήσεις της. Επιπλέον, τα ενδογενή αγαθά ωφελούν ολόκληρο την κοινότητα, παρόλο που συνήθως είναι προϊόντα ανταγωνισμού.

Εξωγενή αγαθά

Τα εξωγενή αγαθά ωφελούν τον κάτοχό τους, αποκλείοντας όλους τους άλλους

Το χρηματικό έπαθλο, τα μετάλλια, ακόμη και τα ρεκόρ ανήκουν σε άτομα και όχι σε ολόκληρες κοινότητες

Αυτή η διάκριση μεταξύ ενδογενών και εξωγενών αγαθών αντανακλά την παράδοξη φύση του ανταγωνισμού στον οποίο η αντίσταση και ακόμη και η ήττα των αντιπάλου είναι στην πραγματικότητα μια μορφή συνεργασίας που χρησιμεύει για να μας κάνει και τους δύο ισχυρότερους και καλύτερους

Ενδογενή και εξωγενή αγαθά

Ο MacIntyre όμως εισάγει ένα κρίσιμο στοιχείο αναφορικά με τον τρόπο που επιτυγχάνονται τα ενδογενή και εξωγενή αγαθά.

Τα εξωγενή αγαθά επιτυγχάνονται μέσω των αθλητικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων

Τα ενδογενή αγαθά επιτυγχάνονται μέσω της αρετής

Ενδογενή και εξωγενή αγαθά

Για παράδειγμα ένας αθλητής μπορεί να νικήσει στους Ολυμπιακούς αγώνες και να αποκτήσει τα εξωγενή αγαθά της φήμης και του κύρους ασκώντας τις αθλητικές του ικανότητες.

Αν όμως είναι υπερόπτης και πικρόχολος απέναντι στους αντιπάλους του δεν θα αποκτήσει το ενδογενές αγαθό της βαθιάς ικανοποίησης από το ότι ανταγωνίστηκε εξίσου σημαντικούς αντιπάλους.

Ενδογενή και εξωγενή αγαθά

Αντίθετα ένας αθλητής που βγήκε δεύτερος στους Ολυμπιακούς Αγώνες παρότι ήταν φαβορί για πρωτιά μπορεί να μην αποκτήσει τα εξωγενή αγαθά της φήμης και του κύρους αλλά αν είναι δίκαιος, ειλικρινής και έχει κουράγιο θα το ενδογενές αγαθό της βαθιάς ικανοποίησης από το ότι ανταγωνίστηκε με εξίσου σημαντικούς αντιπάλους.

Ενδογενή και εξωγενή αγαθά

Μια άλλη διάσταση της σύνδεσης μεταξύ της αρετής και των ενδογενών αγαθών είναι ότι η εστίαση στα εξωγενή αγαθά είναι επιβλαβή τόσο για τους αθλητές όσο και για τα σπορ. Στην πραγματικότητα, προβλήματα όπως το ντόπινγκ και άλλες μορφές εξαπάτησης συχνά υποκινούνται από την έμφαση στα εξωγενή αγαθά.

Ενδογενή και εξωγενή αγαθά

Εάν κάποιος ασχολείται με ένα σπορ για τα εξωγενή αγαθά, τότε υπό την προϋπόθεση ότι είναι ικανός να τα διεκδικήσει, υπάρχουν δικαιολογίες να χρησιμοποιήσει οποιοδήποτε μέσο για να τα επιτύχει

Αντίθετα ένας αθλητής που επιδιώκει ενδογενή αγαθά, θα αποφύγει τις παρακάμψεις (όπως τα πλεονεκτήματα που αποκτά μέσω του ντόπινγκ), επειδή κατανοεί ότι υπονομεύουν τη χαρά και την ικανοποίηση που συνδέονται, με το παιχνίδι

Ενδογενή και εξωγενή αγαθά

Η χαρά της επιτυχίας που αναγνωρίζεται ως ενδογενές αγαθό στο σχήμα του MacIntyre δεν μπορεί να βιωθεί από τους αθλητές που ντοπάρονται ή εξαπατούν με κάποιο τρόπο. Όταν ονειρευόμαστε ως παιδιά να κερδίσουμε ένα χρυσό μετάλλιο στους Ολυμπιακούς Αγώνες, δεν φανταζόμαστε να το πετυχαίνουμε χρησιμοποιώντας ντόπινγκ ή απάτη

Ενδογενή και εξωγενή αγαθά

Προσοχή!

Παρότι η διάκριση των αγαθών σε ενδογενή και εξωγενή στην θεωρία του MacIntyre μοιάζει να υποστηρίζει τη μη χρήση του ντόπινγκ η ίδια η θεωρία έχει χρησιμοποιηθεί για να δικαιολογήσει την χρήση του ντόπινγκ σε ορισμένες περιπτώσεις. Συγκεκριμένα...

Ενδογενή και εξωγενή αγαθά

Συγκεκριμένα ο W. Miller Brown ισχυρίζεται ότι η βελτίωση της απόδοσης με φάρμακα θα μπορούσε να αυξήσει την πρόσβαση ενός αθλητή στα ενδογενή αγαθά ενός αθλήματος, επιτρέποντάς του να συμμετέχει σε ανταγωνιστικά σπορ πέραν της κανονικής ηλικίας της συνταξιοδότησης του.

Ποια η πιθανή αντίκρουση αυτού του επιχειρήματος;

Ενδογενή και εξωγενή αγαθά

Ο MacIntyre θεωρεί τα ενδογενή αγαθά σημαντικότερα από τα εξωγενή αγαθά.

Μπορείτε εσείς να σκεφθείτε περιπτώσεις εξωγενών αγαθών στον αθλητισμό που θεωρούνται σημαντικότερα από τα ενδογενή;

Ενδογενή και εξωγενή αγαθά

Στην περίπτωση που κάποιος ασκείτε για λόγους υγείας το εξωγενές αγαθό της υγείας θεωρείται σημαντικότερο από το ενδογενές αγαθό της χαράς της συμμετοχής.

Θεσμοί και κοινωνικές πρακτικές

Ο θεσμός της FIFA

Το ποδόσφαιρο ως
κοινωνική πρακτική

Θεσμοί και κοινωνικές πρακτικές

Ο θεσμός της FIFA, μας λέει ο MacIntyre φροντίζει για το ποδόσφαιρο ως κοινωνική πρακτική αλλά ταυτόχρονα το απειλεί γιατί προσανατολίζεται μόνο στα εξωγενή αγαθά του

Μπορείτε να κατανοήσετε το τι εννοεί εδώ ο MacIntyre;

Θεσμοί και κοινωνικές πρακτικές

Ας πάρουμε για παράδειγμα το ολυμπιακό άθλημα της πάλης.
Ας υποθέσουμε ότι μία ομοσπονδία προσανατολίζεται στο να κάνει αλλαγές στους κανονισμούς έτσι ώστε το άθλημα να γίνει θεαματικότερο και λιγότερο βίαιο για να προσελκύσει περισσότερους θεατές (εξωγενές αγαθό)

Αποφασίζει λοιπόν να υιοθετήσει θεαματικά αλλά υποκριτικά κτυπήματα μιμούμενη την υποκριτική του κινηματογράφου. Ας ονομάσουμε αυτή τη πάλη «Πάλη Αναψυχής/Catch wrestling»

Θεσμοί και κοινωνικές πρακτικές

Στην «Πάλη Αναψυχής» οι αθλητές προπονούνται όπως και οι αθλητές της παραδοσιακής πάλης. Οι τεχνικές δεξιότητες και οι σωματικές ικανότητες που καλλιεργούνται στις δύο μορφές πάλης είναι ίδιες. Παρόλα αυτά υπάρχει κάτι το τελείως διαφορετικό μεταξύ τους

Μπορείτε να σκεφτείτε αυτό το διαφορετικό στοιχείο;

Θεσμοί και κοινωνικές πρακτικές

Στην «κλασική πάλη» επειδή υπάρχει ισορροπία ενδογενών και εξωγενών αγαθών και επειδή τα ενδογενή αγαθά όπως έχουμε αναφέρει επιτυγχάνονται μέσω της αρετής οι αθλητές θα χρειαστεί να εφαρμόσουν τις απαραίτητες αρετές.

Στην πάλη αναψυχής επειδή οι εξωγενείς επικρατούν των ενδογενών και επειδή τα ενδογενή αγαθά επιτυγχάνονται μέσω της αρετής οι αθλητές δεν θα χρειαστεί να εφαρμόσουν τις απαραίτητες αρετές

Θεσμοί και κοινωνικές πρακτικές

Συνεπώς δεν είναι η σωματική προπόνηση στον αθλητισμό που βοηθάει στην ανάπτυξη των αρετών αλλά η συμμετοχή στην κοινωνική πρακτική που απαιτεί την εφαρμογή αρετών για την απόκτηση ενδογενών αγαθών που τεκμηριώνει το πως τα σπορ και ο αθλητισμός

Κοινότητες και Αρετές

Είναι σημαντικό στη θεωρία της κοινωνικής πρακτικής να θυμόμαστε την πρωτοκαθεδρία της κοινότητας. Η σύγχρονη τάση μας να προκρίνουμε την ατομική ελευθερία έναντι του κοινού καλού είναι μία από τις οποίες ο MacIntyre θέλει να αντισταθεί. Μια πρακτική όπως το μπάσκετ δεν είναι μια δραστηριότητα τόσο όσο μια ομάδα ανθρώπων

Κοινότητες και Αρετές

Όπως εξηγεί ο MacIntyre, «το να μπαίνεις σε μια πρακτική είναι να συνάπτεις μια σχέση όχι μόνο με τους συμμετέχοντες σε αυτή εκείνη τη στιγμή, αλλά και με τους εκείνους που έχουν συμμετάσχει σε προηγούμενες εκδηλώσεις της πρακτικής, ιδιαίτερα με εκείνους των οποίων τα επιτεύγματα επέκτειναν την εμβέλεια της πρακτικής στο σημερινό της σημείο»

Κοινότητες και Αρετές

Κατανοώντας τα σπορ ως κοινότητες και τους εαυτούς μας ως υπεύθυνα μέλη αυτών των κοινοτήτων μπορούμε να αποκτήσουμε καλύτερα τις αρετές που προάγουν. Η ταπεινότητα και η εμπιστοσύνη, για παράδειγμα, απαιτούνται από μια αθλήτρια που πρέπει να αναγνωρίσει την ανεπάρκεια της δικής της απόδοσης σε σύγκριση με άλλες αθλήτριες.

Κοινωνίες και Αρετές

Με βάση τη θεωρία του MacIntyre μπορούμε να υπερασπιστούμε την παιδαγωγική αξία του αθλητισμού και των σπορ;
Τι νομίζετε;

Κοινωνίες και Αρετές

Ο αθλητισμός και τα σπορ ως μια πολύτιμη κοινωνική πρακτική που μας διδάσκουν μέσω της εμπειρίας για την αρχή της ισότητας του καθήκοντος και του φίλαθλου πνεύματος. Ο αθλητισμός απαιτεί δέσμευση στους εσωτερικούς του στόχους και πρότυπα. Περιλαμβάνει την άσκηση εκείνων των αρετών όπως η εντιμότητα, η δικαιοσύνη, το θάρρος, η αποφασιστικότητα και η επιμονή, οι οποίες όχι μόνο βοηθούν να χαρακτηριστεί ο αθλητισμός ως κοινωνική πρακτική, αλλά και που είναι απαραίτητα στοιχεία για να μπορέσει να ευδοκιμήσει

Κοινωνίες και Αρετές

Δύο πιθανές ενστάσεις μπορούν να διατυπωθούν σε αυτό το σημείο.

- Φαίνεται ότι οι άνθρωποι μπορούν και συχνά αθλούνται χωρίς να συμμετέχουν ουσιαστικά σε αθλητικές κοινότητες
- Ακόμα και μέσα στις ομάδες, μεμονωμένοι αθλητές έρχονται συχνά αντιμέτωποι μεταξύ τους και ανταγωνίζονται σε ένα πλαίσιο όπου ο νικητής τα παίρνει όλα και που τους αναγκάζει να προσανατολιστούν στο δικό τους προσωπικό συμφέρον

Ο σκοπός της ζωής και η ενότητά της

Τα ενδογενή αγαθά αποτελούν προϊόντα ενός συγκεκριμένου τρόπου ζωής μας λέει ο MacIntyre

Αυτό ισχύει και στον αθλητισμό και τα σπορ.

Οι λόγοι για τους οποίους εκτιμούμε τόσο πολύ τα μεγάλα αθλητικά επιτεύγματα είναι ότι τα αναγνωρίζουμε ως προϊόντα ενός αξιόλογου αθλητικού τρόπου ζωής, που χαρακτηρίζεται από αρετές όπως η σκληρή δουλειά και η επιμονή.

Ο σκοπός της ζωής και η ενότητά της

Ακόμα και στην έντονα εστιασμένη στα εξωγενή αγαθά κουλτούρα του σύγχρονου αθλητισμού, η συζήτηση για αρετές όπως η προσπάθεια και η πειθαρχία εξακολουθεί να υπάρχει. Σίγουρα, αυτό είναι μέρος του τρόπου που οι άνθρωποι κατανοούν τον αθλητισμό. Αυτός ο τρόπος ονομάζεται ιστορική αφήγηση του ίδιου του αθλητισμού.

Ο σκοπός της ζωής και η ενότητά της

Από την άλλη αν αθλητής κατέχει πραγματικά την αρετή της αυτοπειθαρχίας, θα εκδηλωθεί σε όλες τις πτυχές της ζωής του, επειδή είναι χαρακτηριστικό του γνώρισμα, και σύμφωνα με τα λόγια του MacIntyre χαρακτηριστικό μιας κοινωνικής και ηθικής ζωής. Με άλλα λόγια, για να είναι οι αθλητικές αρετές αυθεντικές και όχι αυτό που ο MacIntyre αποκαλεί "απομίμηση", πρέπει να εκδηλώνονται στο πλαίσιο μιας ενιαίας ζωής

Ο σκοπός της ζωής και η ενότητά της

Έτσι ο απώτατος στόχος δεν είναι η επίτευξη ενός αθλητικού στόχου αλλά το αγαθό μιας ολόκληρης ζωής

Σας ευχαριστώ πολύ